Σόφη Θεοδωρίδου: Πιστεύω πως ο άνθρωπος είναι αρχιτέκτονας της τύχης του

12 Ιανουαρίου 19:36
2016

από Τζουβάρα Λίντα

Λένε πως ο συγγραφέας και ο ζωγράφος σε όλη του τη ζωή γράφουν ή ζωγραφίζουν αντίστοιχα το ίδιο έργο. Συμβαίνει αυτό στα δικά σας έργα; Να γυρίζουν δηλαδή γύρω από το ίδιο σημείο αναφοράς οι ηρωίδες σας;

Χρειάζεται λίγο εξασκημένο μάτι, για να αναγνωρίσει κανείς τα έργα του Βαν Γκογκ, του Ντοστογιέφσκι, του Καβάφη, του Λουντέμη. Κάθε καλλιτέχνης εισπράττει με τον δικό του ξεχωριστό τρόπο την

εξωτερική πραγματικότητα και τη μετουσιώνει με ιδιαιτερότητα σε έργο τέχνης. Με άλλα λόγια και ο συγγραφέας και ο ζωγράφος και ο ποιητής οικοδομούν τον 'χαρακτήρα' τους με την ιδιαιτερότητα των βιωμάτων τους κι αυτόν τον 'χαρακτήρα' αποτυπώνουν στα έργα τους. Προσωπικά δεν αποτελώ εξαίρεση.

Ο έρωτας, το οικογενειακό περιβάλλον, η προσφυγιά και ο πόλεμος είναι κυρίαρχα θέματα στη γραφή σας. Πώς καταφέρνουν να συγκινούν πάντα τους αναγνώστες; Είναι ο συγγραφέας που μπορεί και τα αποδίδει με τέτοιο τρόπο ή οι άνθρωποι είναι ίδιοι πάντα σε όλες τις εποχές και με τα ίδια συναισθήματα;

Ασφαλώς τα θέματα που σχετίζονται με τον έρωτα και την κοινωνία, όσο κι αν διαφέρουν οι εποχές, δεν παύουν να προκαλούν παρόμοια συναισθήματα στους ανθρώπους. Επίσης η προσφυγιά κι ο πόλεμος που συγκινούν πράγματι πολλούς αναγνώστες δεν είναι και τόσο μακρινά όσο νομίζουμε. Ζουν ακόμη ανάμεσά μας άνθρωποι που τα βίωσαν, αλλά κι όσοι έφυγαν φρόντισαν να περάσουν στο μεταξύ τις οδυνηρές εμπειρίες τους σε δικά τους πρόσωπα. Θα πρόσθετα ότι η θεματολογία αυτή άπτεται της ιστορίας. Και καθώς δεν υπάρχει τελική ιστορία και τα ιστορικά γεγονότα προσεγγίζονται διαφορετικά από εποχή σε εποχή και τους ιστορικούς συγγραφείς, χωρίς να χάνουν το ενδιαφέρον τους, το ίδιο, νομίζω, συμβαίνει και με τη σχετική θεματολογία. Θέλω να πω ότι μετράει και η εποχή και ο συγγραφέας.

Πώς νιώθετε με όλη αυτή την εισροή του προσφυγικού κύματος στη χώρα μας, δεδομένου ότι έχετε γράψει για την προσφυγιά έστω και αν αυτή εκτυλίχθηκε σε άλλες εποχές;

Υπάρχει μια ουσιώδης διαφορά. Εγώ εμπνεύστηκα και έγραψα για την ελληνική προσφυγιά που ξεριζώθηκε από τις προαιώνιες πατρίδες της μετά από έναν πόλεμο που εμείς αναλάβαμε καλώς ή κακώς. Σήμερα η μικρή μας πατρίδα κατακλύζεται από εφιαλτικά νούμερα προσφύγων που άλλοι δημιούργησαν με τις άφρονες πολιτικές τους και στο δικό μας πρόβλημα περίπου σφυρίζουν αδιάφορα. Νιώθω οργή με την υποκρισία των μεγάλων, βαθιά ανησυχία για την εξέλιξη αυτού του δυσβάστακτου για τη χώρα μας προβλήματος και απύθμενο πόνο, κάθε φορά που μαθαίνω ότι το Αιγαίο μας έγινε ο υγρός τάφος αθώων ψυχών.

Όταν ξεκινάτε να γράψετε ένα βιβλίο, έχετε όλη την ιστορία στο μυαλό σας από την αρχή ή απλά γεννιέται η ιδέα και «απλώνεται» στη συνέχεια;

Με δεδομένο ότι τα περισσότερα βιβλία μου τα έχω εμπνευστεί από κάποια αληθινή ιστορία, ασφαλώς και υπάρχει ένα βασικό σχέδιο, το οποίο όμως στη συνέχεια ενδέχεται να ανατραπεί και να εξελιχθούν τα γεγονότα διαφορετικά σε πολλά σημεία απ' ό,τι είχα αρχικά σκεφτεί. Γι' αυτό και έχω πάψει πλέον να προσχεδιάζω.

Έχει τύχει αλλιώς να ξεκινήσετε και αλλιώς να καταλήξετε, με αποτέλεσμα να σας εκπλήξει και σας το τέλος του βιβλίου;

Όπως προανέφερα, υπάρχει πάντα μια ιστορία που με εμπνέει. Κατά την πορεία της συγγραφής όμως νέα πρόσωπα που δεν τα είχα εξαρχής στη σκέψη μου εμφανίζονται κι οι ήρωές μου, καθώς αποκτούν σάρκα και οστά, 'αυτενεργούν', θα έλεγα, και με παρασέρνουν σε εξελίξεις που ούτε καν υποπτευόμουν αρχικά. Οπότε ναι, είναι καταφατική η απάντησή μου στο ερώτημά σας.

Αφήνετε τους ήρωές σας να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους κατά το πώς προχωράει η πλοκή ή νιώθετε την ανάγκη να τους βοηθήσετε να έχουν ένα ευτυχισμένο τέλος;

Μα, αν δεν αυτενεργήσουν οι ήρωες ενός μυθιστορήματος, αν δεν αποκτήσουν δική τους οντότητα, ψυχισμό, σκέψη, αν δεν επιλέξουν τα μονοπάτια που θα βαδίσουν, τα λάθη που θα κάνουν, αν δεν υποστούν τα επίχειρα των επιλογών τους, πώς θα τους νιώσει αληθινούς ο ίδιος ο δημιουργός τους αρχικά, ο συγγραφέας δηλαδή, και κατ' επέκταση πώς θα τους προσλάβουν ως αυθεντικούς οι αναγνώστες και θα συγκινηθούν από όσα τους συμβαίνουν; Κι επειδή πάντοτε οι ήρωές μου αυτενεργούν, ίσως γι' αυτό σπάνια υπάρχει ευτυχισμένο τέλος στα έργα μου, όπως πολύ συχνά συμβαίνει εξάλλου και στην αληθινή ζωή.

Οι ηρωίδες σας δεν υποκύπτουν στη μοίρα τους. Επιχειρείτε κάποιο μήνυμα μέσα από τη δυναμική που αποπνέουν και τον τρόπο που το προβάλλουν;

Οι Αρχαίοι μας έλεγαν «*πεπρωμένον φυγείν αδύνατον*» αλλά και «*συν Αθηνά και χείρα κίνει*». Από αυτές τις δυο φιλοσοφίες ζωής αυτή που ανυψώνει τη ζωή και οδηγεί τις κοινωνίες σε νέες κατακτήσεις είναι κατά τη γνώμη μου η δεύτερη. Πιστεύω πως ο άνθρωπος είναι αρχιτέκτονας της τύχης του. Μα κι αν ακόμη υπάρχει πεπρωμένο, μοίρα, τύχη ή όπως αλλιώς το ονομάσουμε, έχει ένα μεγαλείο ο άνθρωπος που το αντιπαλεύει. Το μεγαλείο του Αχιλλέα δεν έγκειται στο ότι σκότωσε τον Έκτορα, αλλά στο ότι γνώριζε από τη θεά μητέρα του πως, αν σκοτώσει τον Έκτορα, θα έρθει αναπότρεπτα και το δικό του τέλος και δεν κιότεψε. Αυτά είναι τα

πιστεύω μου που έμμεσα και χωρίς να το επιδιώκω μπορούν να εκλαμβάνονται από τον αναγνώστη ως επιδιωκόμενα μηνύματα.

Αλλάζει η καθημερινότητά σας όταν γράφετε τα βιβλία σας; Είστε από τους συγγραφείς που απομονώνονται για να γράψουν ή η έμπνευσή σας λειτουργεί ακόμα και μέσα στα πράγματα που κάνει κανείς καθημερινά;

Όχι, δεν απομονώνομαι. Είναι όμως η σκέψη μου σε διαρκή επιφυλακή. Να σημειώσω κάποια φευγαλέα ιδέα, να εντυπώσω ένα ενδιαφέρον περιστατικό… Πώς έλεγε κι ο Σολωμός «*πάντα ανοιχτά πάντα άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου*».

Σας έχει απασχολήσει ποτέ για το ποιοι άνθρωποι σας διαβάζουν; Η ηλικία τους, το μορφωτικό τους επίπεδο, η οικονομική τους κατάσταση;

Θα έλεγα ψέματα, αν έλεγα όχι. Για το κοινό μου γράφω κι αυτό μου δίνει δύναμη κι αυτοπεποίθηση να συνεχίζω να γράφω. Από την επικοινωνία μου με πολλούς αναγνώστες μου, μου επιτρέπεται, νομίζω, να συμπεράνω ότι το αναγνωστικό μου κοινό ηλικιακά κυμαίνεται μεταξύ 14 και 80 χρόνων, είναι κυρίως μέσου και πάνω μορφωτικού επιπέδου και κάθε οικονομικής κατάστασης. Σε κάθε περίπτωση νιώθω όμορφα που τόσοι άνθρωποι επιλέγουν να διαβάσουν τα έργα μου.

Έχει το βιβλίο τη θέση που του αξίζει στην εποχή μας; Εκτιμάτε πως η τεχνολογία είναι αρωγός ή τείνει να περιθωριοποιήσει το εκτυπωμένο βιβλίο;

Δεν έχω εύκολη απάντηση σ’ αυτό το ερώτημα. Ως συγγραφέας εκτιμώ αφάνταστα τη βοήθεια του υπολογιστή. Επίσης, υπάρχει οργασμός εκδόσεων βιβλίων στη χώρα μας περισσότερο παρά ποτέ. Τα βιβλία είναι εξαιρετικά επιμελημένα από κάθε άποψη σε σχέση με παλαιότερες εκδόσεις (φιλολογική επιμέλεια, ποιότητα χαρτιού, δεσίματος, εξωφύλλου) και η τιμή αγοράς τους σχετικά χαμηλή. Υπ’ αυτή την έννοια η τεχνολογία είναι και εδώ αρωγός. Προσωπικά, αδυνατώ να φανταστώ πώς μπορεί να εκτοπιστεί το παραδοσιακό βιβλίο από τις νέες τεχνολογίες. Αν δεν το ψαύσεις το βιβλίο, δεν το ξεφυλλίσεις, δεν το οσμιστείς… Αλλά πάλι πώς σκέφτονται κι ενεργούν οι νέοι… Είχα και μια πρόσφατη εμπειρία. Περιμένοντας στον προθάλαμο ενός οδοντιατρείου τη σειρά μου, έβγαλα από την τσάντα μου ένα μυθιστόρημα και διάβαζα. Ένα άγνωστο παλικαράκι τότε με διέκοψε χαμογελώντας και με ρώτησε γιατί εξακολουθώ να διαβάζω μ’ αυτόν τον αρχαίο τρόπο. Πώς να εξηγήσω σ’ αυτό το

παιδί όλα τα προηγούμενα; Προσπάθησα, μα δεν ξέρω αν τα κατάφερα. Νέοι καιροί, νέα ήθη, που ελπίζω πως δε θα επικρατήσουν κατά κράτος στο μέλλον.

Τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται στα βιβλία σας, καθώς και άλλων συγγραφέων, καταφέρνουν να κάνουν τους αναγνώστες να αγαπήσουν την ιστορία και να αναζητούν να μάθουν περισσότερα πράγματα γύρω από το γεγονός που διάβασαν σε κάποιο μυθιστόρημα. Έχετε σκεφτεί πως ένα βιβλίο σας είναι τελικά ένα βήμα πιο πέρα στην ανάπτυξη της νόησης από ένα μυθιστόρημα;

Πολλές φορές η Ιστορία ενέπνευσε τη Λογοτεχνία και γεννήθηκαν αριστουργήματα. Σκέφτομαι το '*Πόλεμος και ειρήνη'* του Τολστόι, το '*Δόκτορ Ζιβάγκο'* του Πάστερνακ, το '*Όσα παίρνει ο άνεμος'* της Μίτσελ, το '*Ουδέν νεώτερον από το Δυτικό Μέτωπο'* του Ρεμάρκ. Έχει μάλιστα δημιουργηθεί ειδικό λογοτεχνικό είδος, το ιστορικό μυθιστόρημα. Όμως, μολονότι λατρεύω την Ιστορία κι οι ήρωές μου σε γενικές γραμμές ζουν, δρουν, πάσχουν και παθιάζονται σε δύσκολες ιστορικά στιγμές, δε θεωρώ πως τα μυθιστορήματά του ανήκουν σ' αυτό το είδος. Παρά ταύτα, αν μέσα από τα ιστορικά ερεθίσματα των βιβλίων μου ωθήσω τους αναγνώστες μου να εντρυφήσουν στην Ιστορία, αυτό είναι και επιθυμητό και άκρως ικανοποιητικό.

Η Σόφη Θεοδωρίδου, κατάγεται από την Αλμωπία, μια μικρή επαρχία του Νομού Πέλλας. Σπούδασε νηπιαγωγός στη Θεσσαλονίκη κι εγκαταστάθηκε κατόπιν στην περιοχή καταγωγής της, όπου διαμένει μέχρι σήμερα με την οικογένειά της.

Στο τελευταίο της βιβλίο, με τον τίτλο «Στεφάνι από ασπάλαθο», ο έρωτας και ο πόλεμος πλέκονται σε μια επαρχιακή πόλη απ' τη μεταξική Ελλάδα μέχρι τη μετεμφυλιακή της δεκαετίας του '50. Ένα ζευγάρι παρασυρμένο απ' τις μπόρες των καιρών.

Δύο νέοι που τους ενώνει ένα εφηβικό φιλί και τους χωρίζουν οι επιλογές του δεκαοκτάχρονου νέου κι η Ιστορία. Στα δεκαπέντε της εκείνη δεν μπορεί να φανταστεί πως θα είναι ο άντρας που θα σφραγίσει τη ζωή της.

Στα χρόνια που τους περιμένουν η Κασσιανή θα υποχρεωθεί να επωμιστεί βάρη που δεν της έπρεπαν.

Αντιμέτωπη μ' ένα κράτος εχθρικό και μια κοινωνία ματωμένη, θα αισθανθεί συχνά ότι σταυρώνεται για λάθη εκείνου κι ότι το στεφάνι που κάποτε της φόρεσε είναι φτιαγμένο απ' τον αγκαθωτό ασπάλαθο, που χρησιμοποιούν στον τόπο της για φράχτη ή για προσάναμμα. Στο κλειστοφοβικό σύμπαν του νέου κόσμου της θ' αναγκαστεί ν' απαρνηθεί ακόμη κι αυτή τη γυναικεία της υπόσταση, μέχρι τη μέρα που θα διαπιστώσει πως κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο.